

*Grażyna Zarzycka**

 <https://orcid.org/0000-0003-2458-1228>

DYSKURSY POLONISTYCZNE W SEULU O VI MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI AKADEMICKIEJ Z CYKLU „SPOTKANIA POLONISTYK TRZECH KRAJÓW – CHINY, KOREA, JAPONIA”

Słowa kluczowe: dyskurs polonistyczny, polonistyka, spotkania polonistyk, Chiny, Korea, Japonia, Seul, Daleki Wschód

Streszczenie. W niniejszym artykule omawiam fenomen, jakim są „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia” (SPTK): prowadzone po polsku konferencje akademickie, w czasie których poloniści z Dalekiego Wschodu i badacze z Polski prowadzą dyskurs naukowy. Część pierwsza pracy koncentruje się na przedstawieniu dziejów i znaczenia SPTK. W części drugiej omówiono przebieg VI Spotkania, które miało miejsce jesienią 2018 r. w Seulu (Hankuk University of Foreign Studies) i stało się ważnym wydarzeniem naukowym, geopolitycznym oraz dyplomatycznym. W głównej części artykułu przeanalizowano prace opublikowane w roczniku 2018/2019 SPTK, wyłaniając z nich zróżnicowane dyskursy polonistyczne obrazujące m.in. specyfikę nauczania polszczyzny w krajach Dalekiego Wschodu, zainteresowania badawcze autorów z Korei, Chin, Japonii oraz ich osiągnięcia przekładowe, jak też głosy badaczy – językoznawców, glottodydaktyków, historyków, literaturoznawców – reprezentujących polskie uczelnie.

1. HISTORIA MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJI „SPOTKANIA POLONISTYK TRZECH KRAJÓW – CHINY, KOREA, JAPONIA”

Znakiem rozpoznawczym międzynarodowych konferencji „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia” (SPTK) są okładki tomów pokonferencyjnych publikowanych po każdym z wydarzeń naukowych, odbywających się od 10 lat w jednym z trzech krajów wymienionych w tytule konferencji.

* grazyna.zarzycka@uni.lodz.pl, Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny, Zakład Lingwistyki Stosowanej i Kulturowej, Instytut Filologii Polskiej i Logopedii, ul. Pomorska 171/173, 90-236 Łódź.

Na minimalistycznym białym tle widnieją trzy, utrzymane w szarej kolorystyce, strzały. W każdym z tomów pokonferencyjnych znajdujemy tekst *O symbolice okładki*. Dowiadujemy się z niego, że nawiązuje ona do treści japońskiej legendy *Trzy strzały*, której bohaterami są żyjący w latach 1497–1571 możnowładca Mori Motonari i jego trzej synowie. Jak głosi legenda, pewnego dnia Motonari wezwał do siebie synów i każdemu kazał złamać strzałę, z czym sobie bez trudu poradzili. Inaczej było z kolejnym zadaniem, które polegało na złamaniu pęku trzech strzał. Ten prosty test miał uzmysłowić synom, „że nawet gdy jedna strzała jest słaba, to trzy złożone w pęk stają się niezwykle silne, tak więc najważniejsza jest więź, która łączy trzech braci” (SPTK, rocznik 2018/2019, s. 7). Wizerunek trzech strzał stał się logo SPTK – widnieje nie tylko na okładkach, ale także na plakat�ch i transparentach firmujących te międzynarodowe wydarzenia. Pomysłodawcą logo SPTK jest prof. Tokimasa Sekiguchi, organizator pierwszej konferencji polonistycznej z omawianego cyklu, ówczesny kierownik polonistyki Tokijskiego Uniwersytetu Studiów Międzynarodowych (TUFS).

Jak czytamy w *Przedmowie* do tomu SPTK 2018/2019 (Kim 2018, s. 1), idea spotkań polonistyk trzech krajów narodziła się w październiku 2007 roku podczas konferencji „Studia Polonistyczne w Azji”, zorganizowanej z okazji jubileuszu dwudziestolecia polonistyki południowokoreańskiej Uniwersytetu Studiów Międzynarodowych Hankuk / Hankuk Univeristy of Foreign Studies (HUFS) – w oddalonym kilkadziesiąt kilometrów od Seulu, położonym w dolinie Wangsa, kampusie Yongin. Wtedy poloniści z Chin, Korei i Japonii zdecydowali się połączyć siły i w sposób regularny – co dwa lata – spotykać się na wydarzeniach naukowych właśnie pod szyldem SPTK, a także rozwijać współpracę naukową i dydaktyczną w formie różnorodnych spotkań studyjnych wykładowców oraz uczących się języka polskiego, staży czy wykładów gościnnych.

Połączenie trzech strzał zadziałało: kolejne konferencje polonistów pracujących na wyższych uczelniach w Chinach, Korei i Japonii odbywają się już jako Spotkania Polonistyk Trzech Krajów, zawsze pod patronatem władz polskich, i przyciągają coraz większą liczbę uczestników, także z Polski, dokumentując zarówno dokonania poszczególnych polonistyk, jak też trudności, z jakimi każdy z ośrodków się boryka. Integracja polonistów z Chin, Korei i Japonii jest znaczącym wydarzeniem świadczącym o tym, że możliwa jest współpraca i przyjaźń pomimo złej pamięci historycznej odciskającej się do dziś na kontaktach międzynarodowych społeczeństw owych trzech krajów.

Konferencje z cyklu SPTK odbyły się: I – w 2009 r. (Tokio, TUFS), II – w 2010 r. (Beijing/Pekin, Pekijski Uniwersytet Studiów Międzynarodowych, BFSU), III – w 2012 r. (Seul, HUFS), IV – w 2014 r. (Tokio, TUFS), V – w 2016 r. (Guandong/Kanton, Kantoński Uniwersytet Studiów Międzynarodowych, GDUFS), VI – (Seul, HUFS)¹. Tomy pokonferencyjne ukazywały się zwykle rok

¹ Zastosowane skróty odzwierciedlają anglojęzyczne wersje nazw uczelni i innych instytucji dalekowschodnich; są zgodne z zasadami przyjętymi przez redaktorów VI rocznika SPTK (2018, s. 15).

lub dwa po danym wydarzeniu, z wyjątkiem ostatniego rocznika wydanego przed konferencją².

W 2007 roku, gdy konkretyzowała się idea SPTK, w trzech krajach Azji – Chinach, Korei i Japonii działały pojedyncze polonistyczne ośrodki naukowo-dydaktyczne, obecnie ich liczba znacząco powiększyła się w Chinach³, co jest związane ze zwiększającym się w tym dynamicznie rozwijającym się kraju zapotrzebowaniem na osoby ze znajomością różnych języków obcych. Dalej pragnę skupić się na omówieniu przebiegu ostatniej, szóstej, konferencji z opisanego cyklu. Podstawą moich refleksji będzie wydany jeszcze przed konferencją w Seulu tom – SPTK, rocznik 2018/2019. Jest on najobszerniejszy ze wszystkich dotąd wydanych – liczy ponad 500 stron.

2. O VI SPOTKANIU POLONISTYK TRZECH KRAJÓW W SEULU

2.1. POLONISTYCZNE SILVA RERUM

VI SPTK odbyło się w Seulu w dniach 30 października – 2 listopada 2018 roku. W zaproszeniu przedstawiono krótko historię SPTK oraz nawiązano do symboliki trzech strzał. Organizatorzy nie narzucili autorom tematyki, zasugerowali jedynie, że referaty mogą być związane z Polską, dotyczyć dydaktyki języka i kultury polskiej, studiów polskich na Dalekim Wschodzie, przekładów literatury polskiej na języki dalekowschodnie lub refleksji z bieżącej pracy nauko-

² Tomy pokonferencyjne publikowane są jako kolejne roczniki serii; zob. I: „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia – Rocznik 2009. Międzynarodowa Konferencja Akademicka w Tokio”, red. Tokimasa Sekiguchi, TUFS, Tokio, 2010; II: „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia – Rocznik 2010/2011. Międzynarodowa Konferencja Akademicka w Pekinie”, red. Zhao Gang, BFSU, Pekin 2012; III: „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia – Rocznik 2012/2013. Międzynarodowa Konferencja Akademicka w Seulu”, red. Estera Choj (Choi Sung Eun), HUFSS, Seul 2013; IV: „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia – Rocznik 2014/2015. Międzynarodowa Konferencja Akademicka w Tokio”, red. Koji Morita, TUFS, Tokio, 2015; V: „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia – Rocznik 2016/2017. Międzynarodowa Konferencja Akademicka w Kantonie”, red. Mao Yinhui, Warszawa 2018; VI: „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia – Rocznik 2018/2019. Międzynarodowa Konferencja Akademicka w Seulu”, red. Yongdeog Kim, HUFSS, Seul, 2018. Tom piąty, kantoński, opublikowany w Warszawie, odróżnia się od innych kolorem okładki – wydawcy zdecydowali, by była niebieska.

³ Obszernych i aktualnych informacji na temat ośrodków polonistycznych działających poza Polską dostarcza wydana niedawno monografia zespołowa (Miodunka, Tambor i in..., 2018; w rozdz. IX scharakteryzowano m.in. najważniejsze ośrodki polonistyczne działające w krajach Azji); której zawartość omówiłam w: Zarzycka 2019.

wej. Oczekiwania organizatorów seulskiej konferencji nie wykroczyły więc poza pierwotną ideę, utrwaloną w pierwszym roczniku serii⁴.

W 2018 r. na zaproszenie do udziału w konferencji seulskiej zareagowało wyjątkowo wielu badaczy z Polski; Yongdeong Kim (2018, s. 5) redaktor VI rocznika, ówczesny kierownik polonistyki HUFs, stwierdził w *Przedmowie*, że powinno się raczej mówić o spotkaniach polonistów czterech krajów ze względu na to, że zawsze w wymianie myśli na SPTK uczestniczyli poloniści z Polski. Niewątpliwie tego rodzaju międzynarodowe spotkania naukowe stają się także wydarzeniami towarzyskimi, pozwalającymi zadzierzgnąć lub utrwalić więzi między polonistami krajowymi i zagranicznymi.

Polonistyczne konferencje organizowane na Dalekim Wschodzie są doceniane przez polskie władze – wszystkie odbywały się przy współudziale ambasadorów RP z kraju gospodarzy konferencji i, często, także krajów ościennych. Również VI SPTK w Seulu miały bogatą oprawę oficjalną – teksty przemówień i przesłanych listów umieszczono w początkowych fragmentach seulskiego rocznika 2018/2019 SPTK, zaraz po *Przedmowie*, tekście objaśniającym symbolikę okładki oraz programie konferencji. W tomie znajdujemy więc tekst powitania wygłoszonego przez Jonga Sucka Kima – prorektora HUFs, a następnie teksty przemówień wygłoszonych przez obecnych na konferencji dyplomatów: Piotra Ostaszewskiego – ambasadora RP w Republice Korei, Jacka Izidorczyka – Ambasadora RP w Japonii, Krzysztofa Ciebienia – ambasadora RP w KRLD, Marię Żurawską – dyrektor Instytutu Polskiego w Tokio; opublikowano także list Łukasza Wojdygi – dyrektora Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (podczas konferencji przedstawiła go Kamila Dembińska, kierownik Pionu Języka Polskiego NAWA).

We wszystkich wystąpieniach polskich dyplomatów przewijała się myśl o niezwykłej wadze cyklicznych SPTK dla promocji Polski i polszczyzny w krajach Dalekiego Wschodu oraz dla rozwoju relacji Polski z tymi krajami. Przypomniano, że konferencja odbywa się w setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości i stanowi jasny punkt tych obchodów. W pełnym odniesień literackich przemówieniu ambasadora Ostaszewskiego zwróciła uwagę metafora „bijącego serca Polski w Korei” [w referacie autor zastosował zapis wielkimi literami]; charakteryzowała ona pracowników polonistyki HUFs. Z kolei w przemówieniu ambasadora Ciebienia, który przyjechał do Seulu z pobliskiego Pjongjangu, pojawiła się myśl o tym, by włączyć do konferencji z cyklu SPTK także polonistów z KRLD. Temat rozszerzenia zasięgu współpracy naukowej na kraje ościenne po-

⁴ Referaty wygłoszone podczas konferencji tokijskiej (2009 r.), opublikowane później w pierwszym roczniku SPTK, zaklasyfikowano do następujących kategorii tematycznych: „Śladami Polaków”, „Polonica”, „Z własnego podwórka”, „Z pracy na polonistce”. Prace dotyczyły obecności Polski i działalności Polaków w Chinach, Korei i Japonii, dzieł polskich i ich losów w tych krajach, opisów własnych badań i osiągnięć polonistycznych oraz praktyk dydaktycznych (Sekiguchi 2010, s. 6) *Przedmowa*, SPTK, rocznik 2009/2010, Tokio 2010, s. 6).

jawił się także w *Przedmowie* tomu jako jeden z tematów wymagających omówienia podczas „okrągłego stołu” polonistów.

Wśród prac o charakterze naukowym opublikowanych w seulskim roczniku 2018/2019 SPTK znalazły się w sumie 42 referaty autorów z Chin, Japonii, Korei Południowej, Wietnamu i Polski. Liczną grupę stanowili badacze i dydaktycy z Chin – w grupie 15 autorów byli przedstawiciele 4 ośrodków akademickich, w których prowadzone są studia polskie: 6 autorów reprezentowało polonistykę pekińską (BFSU), 4 – kantońską (GDUFS), 2 – Szanghajski Uniwersytet Studiów Międzynarodowych (SISU), 1 – Northeastern University w Shenyangu (NEU), 1 – Chińską Akademię Studiów Społecznych (CASS), 1 – Chińskie Radio Międzynarodowe / Chińską Grupę Mediów (CRM), 5 autorów reprezentowało Japonię (wszyscy z tokijskiego TUFS), Koreę Południową, kraj gospodarzy konferencji, reprezentowało 5 autorów – wszyscy z seulskiego HUFS. W tymie opublikowano 20 referatów autorów z Polski, którzy byli przedstawicielami 9 uczelni – 5 autorów reprezentowało Uniwersytet Jagielloński (UJ), 4 – Uniwersytet Warszawski (UW), 3 – Uniwersytet Śląski (US), 2 – Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM), 2 – Uniwersytet Gdański (UG), pojedynczy autorzy reprezentowali Uniwersytet Opolski (UO), Uniwersytet Wrocławski (UWr), Katolicki Uniwersytet Lubelski (KUL) i Uniwersytet Łódzki (UŁ). Trzeba jeszcze dodać, że również w grupie autorów reprezentujących ośrodki akademickie z Chin, Korei i Japonii byli Polacy – część z nich ze stałą afiliacją danej uczelni, inni zatrudnieni na kontraktach jako lektorzy języka polskiego bądź wykładowcy wizytujący. W grupie autorów, którzy przyjechali do Korei z Polski, był jeden profesor pochodzący z Wietnamu (reprezentował UAM).

Dalekowschodnie konferencje polonistyczne z cyklu SPTK cechują się różnorodnością tematyczną – treść tomów pokonferencyjnych to swego rodzaju polonistyczne *silva rerum*. Słowami kluczami tych wydarzeń akademickich są: Polska – polskość – studia polskie – Daleki Wschód. Może się w ten kod wpisać badacz reprezentujący każdą dziedzinę nauki, choć zwykle biorą w nich udział literaturoznawcy, językoznawcy, tłumacze, dydaktycy polszczyzny (najczęściej glottodydaktycy polonistyczni), rzadziej historycy. W *Przedmowie* do tomu wszyscy ci autorzy zostali określani przez jego redaktora mianem polonistów. Z pewnością o przyjęciu tej szerokiej definicji zadecydował sam fakt pojawienia się danego autora na polonistycznej konferencji, wybór tematu dotyczącego spraw polskich i sformułowanie swoich refleksji po polsku⁵. Dodajmy w tym miejscu, że obrady i wszystkie towarzyszące wydarzenia kulturalne odbywały się po polsku. Czy to nie powód do zadziwienia i dumy, gdy polszczyzna staje się *lingua franca* około 8 tysięcy kilometrów na wschód od Polski?

⁵ Jest to rozumienie inne niż klasyczne, zgodnie z którym polonista to ktoś zajmujący się badaniem, nauczaniem lub studiowaniem języka polskiego lub literatury polskiej. Historyk, medioznawca, kulturoznawca zajmujący się sprawami polskimi nie będzie się mieścił w tych ramach definicyjnych.

2.2. Dyskursy – konteksty i tematy

Przyjrzyjmy się teraz zawartości wydanego przez HUFs rocznika SPTK 2018/2019. Redaktorzy, inaczej niż to się dzieje w przypadku większości tomów pokonferencyjnych publikowanych w Polsce, nie wyodrębnili w nim, z jednym wyjątkiem, sekcji tematycznych; nie podzielili również prac ze względu na reprezentowane przez autorów dziedziny naukowe. Wśród opublikowanych referatów można wyróżnić prace o charakterze literaturoznawczym, językoznawczym, dydaktycznym (w tym wiele glottodydaktycznych), przekładoznawczym, historycznym. Większość autorów umieściła tematykę swoich prac w kontekście dalekowschodnim, choć nie brakuje także referatów, w których podjęto zagadnienia wychodzące poza ten kontekst.

Naukową część tomu rozpoczyna metadyskursywny artykuł Władysława Miodunki (UJ), w którym autor, nestor glottodydaktyki polonistycznej, obserwator i analityk krajowych oraz międzynarodowych wydarzeń, przedstawił akademickie konferencje polonistyczne na Dalekim Wschodzie jako model współpracy regionalnej, wymieniając jednocześnie cechy i najważniejsze osiągnięcia tej współpracy. Zwrócił uwagę m.in. na fakt, że jest ona wyjątkowo efektywna mimo nieformalnego charakteru i zmian zachodzących na stanowiskach kierowniczych w dalekowschodnich katedrach polonistycznych. Autor pozytywnie ocenił ciągle ponoszący się poziom naukowy polonistycznych debat naukowych i publikowanych w rocznikach SPTK prac.

Kolejnymi artykułami umieszczonymi w tomie są referaty, których autorami są tłumacze *Lalki* Bolesława Prusa na 4 języki: chiński (2005 [rok publikacji tłumaczenia] – Zhang Zhenhui), koreański (2016 – Cheong Byung Kwon), japoński (2017 – Tokimasa Sekiguchi) i wietnamski (2017 – Thuat Nguyen Chi); zostały one zaprezentowane w czasie sesji plenarnej. Trzej pierwsi to profesorowie (obecnie emerytowani) związani z ośrodkami polonistycznymi w krajach Dalekiego Wschodu: prof. Zhenhui to przedstawiciel Chińskiej Akademii Nauk Społecznych, dwaj kolejni autorzy byli wieloletnimi kierownikami ośrodków polonistycznych w Seulu i Tokio, natomiast wietnamski tłumacz *Lalki* jest obecnie profesorem UAM.

Artykuły zostały opublikowane w roczniku zgodnie z porządkiem występowania autorów w panelu dyskusyjnym. Tokimasa Sekiguchi omówił wybrane problemy związane z warsztatem tłumacza, m.in. problemy z oddawaniem w języku japońskim różnorodnych stylów polszczyzny oraz wariantów polskich imion czy różne podejścia obecnych na konferencji tłumaczy *Lalki* do przypisów, Zhang Zhenhui wypowiedział się na temat ducha epoki w *Lalce*, Thuat Nguyen Chi przedstawił recepcję dzieła Prusa w Wietnamie na tle innych dziewiętnastowiecznych powieści polskich, a Cheong Byung Kwon połączył rozważania o *Lalce* po koreańsku z opisem własnego rozwoju jako polonisty i tłumacza, a swój referat

zakończył hołdem złożonym pisarzom, tłumaczom i czytelnikom, którzy – jego zdaniem – tworzą historię i wypełniają lukę w świecie ludzi coraz mniej zainteresowanych literaturą.

Omówienia kolejnych referatów zostaną uporządkowane w zależności od tego, do którego z kontekstów regionalnych – chińskiego, koreańskiego, japońskiego, krajowego (polskiego) – odnoszą się autorzy prac. Ten sposób prezentacji (z konieczności skrótowy) umożliwi uchwycenie specyfiki badań i innych działań polonistycznych w danym kraju, jak też zainteresowań samych autorów. Prezentację rozpocznę, ze względu na miejsce organizacji SPTK w 2018 r., od prac związanych z kontekstem koreańskim.

Tak więc, w tomie opublikowano 8 prac skupiających się na tematach koreańskich. Trzy z nich były autorstwa badaczek pracujących w HUFŚ – Estera Czój (obecna kierownik studiów polskich w tej uczelni) naświetliła sytuację języka polskiego i edukacji polonistycznej w Korei Południowej w świetle wprowadzenia w tym kraju „Ustawy w Sprawie Wspierania Edukacji Rzadkich Języków Obcych”, Emilia Szalkowska-Kim omówiła czynniki wpływające na motywację studentów koreańskich uczących się w HUFŚ języka polskiego, a Agnieszka Szamborska w lingwistyczno-kulturowej analizie porównawczej porównała terminy polskie i koreańskie związane z piciem alkoholu, dochodząc do ciekawych konkluzji kulturowych.

Tomasz Ewertowski, lektor polski reprezentujący polonistykę w Szanghaju (SISU), przedstawił powstałe przed 1918 r. relacje polskich podróżników z Korei, a Joanna Kamień i Kamil Zejdlar (UG) sylwetkę księdza profesora Antoniego Kościa – misjonarza oraz wybitnego badacza i znawcy filozofii i kultury Korei, a także Japonii i Chin. Dorota Brzozowska (UO) dokonała wglądu w polskie dyskursy współczesne, wyszukując w nich śladów relacji polsko-koreańskich, zajęła się także opisem „śladów koreańskich” w jej rodzimym Opolu; nie pominęła także stereotypów odnoszących się do mieszkańców Azji (w tym do Koreańczyków).

Specjalizujący się w językoznawstwie historycznym Tomasz Lisowski (UAM) przedstawił studium porównawcze, w którym omówił translatorski problem związany z tłumaczeniem hebrajskiej frazy *tohu wawohu* [beład, pustkowie, chaos], z Księgi *Genesis* 1:2] w wybranych polskich i koreańskich przekładach biblijnych. Praca Grażyny Zarzyckiej (UŁ) jest jedyną odnoszącą się do kontekstu północnokoreańskiego. Autorka omówiła historię pobytu studentów zagranicznych z KRLD w Polsce, a także scharakteryzowała styl komunikowania się obecny w listach pisanych do lektorki przez studentów z Korei Północnej uczących się w Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ w okresie przełomu systemowego w Polsce.

W analizowanym roczniku znalazło się 10 referatów związanych – niekiedy w sposób pośredni – z kontekstem chińskim. Pracownicy polonistyki pekińskiej (BFSU) zaprezentowali kilka różnorodnych prac ciekawie obrazujących zarówno

podejmowane przez nich działania pedagogiczne, jak też zainteresowania samych pracowników. Li Yinan – kierująca obecnie polonistyką BFSU, tłumaczka poezji Wisławy Szymborskiej na język chiński, wcześniej pracująca przez kilka lat w Wydziale Kultury Ambasady ChRL w Warszawie – szeroko omówiła wyjątkowo ambitny program zajęć przekładowych z tłumaczeń ustnych i pisemnych na swojej macierzystej uczelni. Andrzej Ruszer uzupełnił ten opis pracą dotyczącą wyzwań związanych z pisaniem prac licencjackich, opartą na badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród studentów polonistyki pekińskiej.

Kolejne dwie osoby związane z BFSU podjęły tematy literaturoznawcze – Zhao Weiting, podająca również UŚ jako drugą afiliację, omówiła zmiany związane z recepcją twórczości Czesława Miłosza w Chinach, konkludując, że obecnie jest ona lepiej rozumiana w tym kraju, a tłumaczenia objęły także prace esejistyczne i prozatorskie tego pisarza, przedtem uznawane za nieodpowiednie pod względem politycznym, natomiast Cui Xiaojing rolę literatury w nauczaniu języka polskiego jako obcego, podając różnorodne sposoby wykorzystywania dzieł i fragmentów literackich na polonistyce pekińskiej – na zajęciach i warsztatach. Autorka podkreśliła, że to właśnie w dziełach literackich kryje się mądrość danego narodu, a ich treść przekazuje najważniejsze informacje o kulturze, filozofii danego kraju, co sprawia, że każdy uczący się znajdzie w nich element motywujący go do nauki języka.

Mao Yinhui i Paulina Chechłacz, z istniejącej piąty rok polonistyki kantonńskiej (GDUFS), przedstawiły wdrażane w ich uczelni praktyki dydaktyczne wynikające z wyzwaniem rynku pracy m.in. z koniecznością nauczania języka specjalistycznego (np. języka biznesu i technicznego). Wątki dydaktyczne są obecne także w artykułach Mao Rui oraz Jagny Malejki. Pierwsza z autorek, przedstawicielka otwartej w 2017 r. polonistyki w Szanghaju (SISU) a zarazem doktorantka UJ, oceniła postępy 13 studentów pierwszego rocznika na podstawie ich wypowiedzi zarejestrowanych w czasie ustnego egzaminu końcowego; z jej wniosków wynika, że umiejętności te sygnalizują osiągnięcie satysfakcjonującego poziomu B1 lub A2. Druga z autorek (UŚ) przedstawiła sposób pracy z trzydziestoosobową grupą studentów chińskich, jak też profil uczących się, którzy w 2018 r. byli uczestnikami kursu w Letniej Szkole Języka i Kultury Polskiej w Cieszynie.

Analiza kilku roczników SPTK wskazuje, że ważnym polonistycznym zagadnieniem i wyzwaniem jest nauczanie wymowy polskiej. Temat ten podjęła w najnowszym tomie Adriana Prizel-Kania (UJ), która w pierwszej części swojego artykułu omówiła badania polskie poświęcone temu problemowi, jak też opisała, na podstawie prac światowych, fizjologiczne podstawy recepcji i ekspresji mowy; w części głównej pracy przedstawiła badania własne, które dotyczyły problemów rozróżniania słuchowego polskich dźwięków przez osoby chińskojęzyczne; w badaniach wzięło udział 8 studentów z Centrum Języka i Kultury Polskiej UJ.

W dwóch artykułach autorów chińskich pojawiła się tematyka medialna. O tym, że chińskie grupy medialne przygotowują się obecnie do wejścia na polski rynek, przekonuje artykuł Zhao Zhen z polonistyki pekińskiej – w wyjątkowo ciekawym artykule przekazała ona wiele informacji o wyzwaniach związanych z pracami nad przekładem list dialogowych seriali chińskich przygotowywanych z myślą o odbiorcach w Polsce. Tematem głównym artykułu Yu Wu, przedstawiciela chińskich mediów (CRM), jest co prawda charakterystyka współczesnej polskiej radiofonii, ale końcowe fragmenty tej pracy świadczą o tym, że również chińskie stacje radiowe przygotowują się do zaistnienia na polskim rynku mediów i eksplorują obecnie ten teren.

W roczniku odczuwa się niedostatek prac odnoszących się do kontekstu japońskiego. Yumeko Kawamoto, doktorantka z tokijskiego TUFS, przedstawiła analizę porównawczą aktów przeprosin i podziękowania w języku polskim i japońskim. Gdy w języku polskim istnieją oddzielne leksemy podstawowe dla obu aktów mowy – przepraszam i dziękuję – specyfiką komunikacji w języku japońskim jest współistnienie w aktach podziękowania *arigato-gozaishamu* (dziękuję i przepraszam). Autorka jest zdania, że to właśnie w aktach grzecznościowych są zakodowane podstawowe cechy języka polskiego i japońskiego, jak też kultury polskiej i japońskiej. Inni autorzy z Tokio, z wyjątkiem T. Sekiguchiego, podjęli tematy polonistyczne niezwiązane z Japonią.

18 prac zebranych w omawianym roczniku wychodzi poza kontekst dalekowschodni. Ich autorami są zarówno autorzy z polonistyk azjatyckich, jak i z Polski. Zaczę od omówienia prac przedstawionych przez polonistów reprezentujących uczelnie z Chin i Japonii. Dwoje młodych badaczy chińskich przedstawiło referaty o charakterze językoznawczym. Xin Lin z Kantonu omówiła problemy związane z asymetrią rodzajowo-płciową w polszczyźnie i przeanalizowała wybrane feminitywy, natomiast Xu Xiangjiang z Pekinu zwrócił uwagę na rolę korpusów językowych w nauczaniu języków obcych; z wystąpienia konferencyjnego tego autora wynika, że obecnie trwają prace nad stworzeniem korpusu językowego polszczyzny z intencją wykorzystania go w praktyce dydaktycznej w Chinach.

Joanna Przyklenk (HUFS), profesor wizytująca z UŚ, przeanalizowała stosunek Polaków do cudzoziemców, opierając swoją analizę na wybranych przykładach dyskursów tożsamościowych w polszczyźnie dawnej i współczesnej. Badaczka scharakteryzowała grupy „obcych”, które w różnych okresach rozwoju polskiej państwowości były darzone przez Polaków największą niechęcią oraz stwierdziła, że przyczynami tej wrogości było prawdziwe lub wyobrażone poczucie zagrożenia klasowej, narodowej lub religijnej integralności ze strony tych grup.

Dwoje badaczy z Tokio (TUFS) przedstawiło artykuły obrazujące wybrane aspekty studiów własnych. Kierujący od kilku lat polonistyką tokijską Koji Morita, od 2016 r. prowadzi badania socjolingwistyczne nad sytuacją ludnością polskiej i gwary polskiej w Obwodzie Irkuckim we wsi Wierszyna, na dalekiej

Syberii. W VI roczniku SPTK znajdujemy jego studium opisujące polskie teksty religijne drukowane grażdanką, co – zdaniem autora – świadczy o wyparciu polszczyzny przez język rosyjski na badanym obszarze. Chiho Fukushima przedstawiła z kolei przemiany związane z tożsamością religijną w Królestwie Polskim, które zaszły pod wpływem Ukazu Tolerancyjnego z 1905 r., zezwalającego na zmianę przynależności religijnej mieszkańcom Królestwa Polskiego. W efekcie odnotowano wiele masowych nawróceń unitów na katolicyzm, co w opinii badaczki wiązało się również z transformacją ich tożsamości religijnej na narodową.

Karolina Pluskota, reprezentująca również polonistykę tokijską, oraz Renata Siegień z polonistyki kantońskiej zaprezentowały glottodydaktyczne analizy wybranych zagadnień z zakresu stylistyki i językoznawstwa współczesnego. Pierwsza zajęła się problemem wariantywności rzeczowników męskoosobowych w mianowniku liczby mnogiej (np. profesor – profesorowie), konstruując w części końcowej tabelę ukazującą uczącym się języka polskiego jako obcego formy wariantywne i niewariantywne nazw członków rodziny, tytułów, stanowisk, zawodów oraz narodowości. Drugą autorkę zajął temat obecności stylu potocznego w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Przegląd literatury przedmiotu oraz wynik badań ankietowych uprawniły ją do wyciągnięcia wniosku, że pominięcie tego zagadnienia w nauczaniu języka polskiego jako obcego nie odpowiadałoby współczesnej sytuacji użycia języka w Polsce, jak też kłóciłoby się z potrzebami uczących się.

W tej grupie prac najwięcej jest autorstwa badaczy reprezentujących polskie uczelnie. Zaczniemy od tych, w których podjęto tematykę językoznawczą. Anna Dąbrowska (UWr) przedstawiła ilustrowane danymi liczbowymi studium dotyczące wielojęzyczności Pierwszej Rzeczypospolitej, ukazując w nim, jak w okresie od XVI do XVII wieku współwystępowały na tym obszarze różne języki: polski (uznany za język państwowy, choć jedynie 40% ludności posługiwało się nim w owych czasach), ruski, litewski, niemiecki, jidysz, hebrajski, włoski, tatarski, ormiański, niderlandzki, wołoski, karaimeński, czeski, a także języki wyższej kultury i kultu. Renata Przybylska (UJ) uczyniła tematem swojego artykułu kolokacje, których znajomość jest jednym z najważniejszych składników kompetencji komunikacyjnej każdego użytkownika języka. Glottodydaktycy znajdą w tej pracy zarówno bazę teoretyczną (definicje, klasyfikacje, funkcje, znaczenie kolokacji w języku), jak też szereg przydatnych wskazówek dotyczących sposobów pozyskiwania i nauczania kolokacji. Autorka omówiła zagadnienie, wykorzystując przykłady kolokacji charakteryzujących hasła: KOSZULA, OJCZYŻNA, ROZPACZ z *Wielkiego Słownika Języka Polskiego PAN*. Magdalena Pastuch (UŚ) zajęła się zapożyczeniami angielskimi we współczesnej polszczyźnie, stawiając w swojej pracy pytanie o to, jaką rolę w ich stabilizowaniu się w języku odgrywa słowotwórstwo. Doszła do wniosku, że bardzo dużą, gdyż największą szansę na pozostanie w użyciu w języku biorecy (tu: polskim) mają te zapożyczone jednostki

leksykalne, które są dostosowane do już istniejących cech składniowych języka biorecy. Gdy zapożyczenia nie spełnią tych warunków, stają się efemerydami, którym nie jest dane przetrwać nawet jednego pokolenia.

Koleni autorzy podjęli wątki literaturoznawcze; niektóre prace z tej kategorii zawierają również refleksje o charakterze glottodydaktycznym, w tym odniesienia do nauczania polszczyzny w krajach Dalekiego Wschodu. Arkadiusz Gut (KUL) zastanawia się, do jakiego stopnia odbiór dzieła literackiego jest uwarunkowany kulturowo. W pracy przedstawił współczesne badania światowe i krajowe związane z wybranym zagadnieniem oraz omówił projekt badawczy, którego celem było sprawdzenie różnic w percepcji baśni niemieckiej i chińskiej przez dzieci z Niemiec i Chin. Opisał następnie podobne badania przeprowadzone przez zespół w składzie Arkadiusz Gut, Zhao Gang, Andrzej Ruszer, ukierunkowane na wykrycie różnic w zakresie czytania literatury polskiej przez odbiorców chińskich i polskich. W podobnym duchu utrzymany został artykuł Tamary Czerkies (UJ) – autorka, przywołując bogatą literaturę przedmiotu, ukazała w nim funkcje tekstów literackich w różnego rodzaju negocjowaniu (mediowaniu) podejmowanym podczas komunikowania się w języku obcym. Autorka podała przykłady mediacji zawartych w wypowiedziach pisemnych – interpretacjach tekstów literackich, których autorami byli uczący się języka polskiego w UJ i HUFs. Grzegorz Leszczyński (UW), badacz literatury dziecięcej, zajął się z kolei humorem i możliwością jego wykorzystania w glottodydaktyce. Autor artykułu ukazuje różnorodność gatunkową tekstów humorystycznych, reprezentujących literaturę dla dzieci i dorosłych, która może stać się źródłem inspiracji dla nauczających języków obcych, w tym języka polskiego. Wskazuje także wiele miejsc wspólnych w skłaniającej do śmiechu literaturze polskiej i światowej.

Odniesień glottodydaktycznych nie znajdujemy natomiast w artykule Justyny Zych (UW), choć bez większych problemów można sobie wyobrazić aplikację jej refleksji do nauczania języka polskiego jako obcego, szczególnie gdy odbywa się ono w stolicy Polski. Tematem jej pracy jest bowiem literacka topografia Warszawy w polskich powieściach współczesnych (są to m. in. *Morfina* Szczepana Twardocha i *Noc żywych Żydów* Igora Ostachowicza). Artykuł ten może, jak sądzę, skłonić do refleksji i porównań badaczy i tłumaczy literatury polskiej w świecie, w tym tłumaczy *Lalki*, którzy przywykli zapewne do obrazów Warszawy utrwalaonych w powieści Prusa.

W analizowanym roczniku nie brak prac o charakterze wyłącznie glottodydaktycznym. Waldemar Martyniuk (UJ) ocenił sposób ujęcia zagadnień związanych z działaniami i strategiami mediacyjnymi w opublikowanym w 2001 r. *Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego* oraz w wydanym w 2018 r. suplemencie, w którym zaproponowano nowe wskaźniki charakteryzujące owe działania i strategie. W artykule autor przetłumaczył te wskaźniki na język polski oraz zapowiedział prace autorów krakowskich rozwijające problem mediacji.

Piotr Kajak (UW) skupił się natomiast na przedstawieniu systemu certyfikacji języka polskiego jako obcego po 2015 r. W jego artykule znajdujemy opis dziejów certyfikacji oraz omówienie jej znaczenia jako przełomowej innowacji w glottodydaktyce polonistycznej, o czym pisał już W. Miodunka w kilku swoich pracach (np. Miodunka 2016, s. 250–262). Przedstawiając w drugiej części artykułu funkcjonowanie egzaminów państwowych z języka polskiego jako obcego w trzech ostatnich latach, autor słusznie zaakcentował osiągnięcia warszawskiego *Polonicum* jako organizatora egzaminów certyfikatowych – UW to podmiot uprawniony, w którym przeprowadzono dotąd największą liczbę egzaminów.

Artykuł Jolanty Tambor (UŚ), traktujący o polskich kulinariach, uznaje za pracę o charakterze antropologicznym, lingwistyczno-kulturowym oraz onomastycznym. Autorka, stała uczestniczka polonistycznych konferencji dalekowschodnich, kontynuuje tu tematykę podjętą w poprzednich dwóch rocznikach SPTK. Tym razem zajęła się opisem zmian, jakie nastąpiły w życiu codziennym Polaków (domowym i restauracyjnym) w zakresie kolejności dań na polskim stole. Autorka zastosowała w analizie perspektywę porównawczą i oparła swoje studium na danych z różnorodnych pod względem gatunkowym tekstów, ukazując rzeczywiste przemiany w kulturze życia codziennego w Polsce. Jej refleksje mają duży walor interkulturowy i mogą stać się podstawą warsztatów glottodydaktycznych.

Do prac o charakterze historycznym zalicza się artykuł Jolanty Sikorskiej-Kuleszy (UW). Badaczka opisuje w nim album fotografii policmajstra warszawskiego, zawierający 700 zdjęć z okresu przed powstaniem styczniowym, podczas jego trwania i po jego zakończeniu. Jej zdaniem album ten jest wyjątkowym świadectwem historycznym losów osób, które odegrały znaczące role w powstaniu styczniowym. Autorka opisuje też wyzwania, jakie stoją przed badaczem zajmującym się analizą tego rodzaju zbioru archiwalnych fotografii.

Stałym komponentem roczników SPTK są, zamieszczane w końcowych fragmentach tomów, kalendaria wydarzeń. W seulskim roczniku SPTK w owych kalendarzach przedstawiono aktywność ośrodków polonistycznych w latach 2016–2017 w zakresie dydaktyki, działalności naukowej, kulturalnej, osiągnięć przekładowych, współpracy z badaczami z Polski oraz z przedstawicielami polskiej dyplomacji, świata kultury i biznesu. W kalendarzach poszczególnych ośrodków odnotowano też wizyty studyjne, wykłady gościnne miejscowych wykładowców w Polsce, jak też badaczy z Polski i innych krajów w przedstawianych ośrodkach dalekowschodnich. Jest to pouczająca lektura, dająca obraz niespotykanej pracowitości i umotywowania polonistów z krajów Dalekiego Wschodu oraz ukazująca ogrom pracy wiążącej się z prowadzeniem ośrodka polonistycznego poza Polską.

Ważnym elementem programów konferencji z cyklu SPTK są także konkursy krasomówcze, w których biorą udział miejscowi studenci polonistyki. Podczas

konkursu zorganizowanego w Seulu zadaniem uczestników, którzy nie mieli jeszcze okazji dłużej przebywać w Polsce, było przygotowanie po polsku wystąpień na temat: „Moje drogi w Korei”. Ci, którzy mieli za sobą staż w Polsce, wypowiedzieli się na temat: „Moje drogi w Polsce”. Były to świetnie opracowane występy artystyczne i prezentacje (wiele wykonanych na profesjonalnym poziomie), w których uczący się przedstawiali własne zainteresowania i pasje. Zwycięzcy otrzymali nagrody – m.in. bezpłatne kursy językowe w Polsce i bilety lotnicze LOT do Polski.

3. PODSUMOWANIE

Choć polszczyznę uznaje się za język rzadziej używany, Spotkanie Polonistów Trzech Krajów zorganizowane w 2018 r. w Seulu, podobnie jak wcześniejsze z tego cyklu, dowodzi tego, że na Dalekim Wschodzie istnieją polonistyczne enklawy, w których jest on żywy. Dzieje się tak za sprawą zatrudnionych w Chinach, Korei i Japonii wykładowców języka polskiego, tłumaczy dzieł polskich, a wreszcie uczących się języka polskiego. Organizowane co dwa lata konferencje przyczyniają się do wzmacniania więzów tego środowiska polonistycznego, sprawiając, że wyrosło ono na ważną część polonistycznej wspólnoty dyskursywnej, która rozwija się i umacnia w dialogu⁶. Od kilkunastu lat dzieje się też tak, że nie tylko poloniści z Azji pojawiają się na naszych krajowych kongresach i konferencjach polonistycznych, ale również krajowi badacze coraz częściej biorą udział w polonistycznym dyskursie naukowym na Dalekim Wschodzie.

Niektóre ośrodki polonistyczne rozwijają się wyjątkowo dynamicznie; np. na studia polskie w HUFŚ przyjęto w połowie roku 2018/2019 ponad czterdzieścioro nowych studentów. Cieszy fakt, że w Polsce istnieje duże zainteresowanie wyjazdami lektoratowymi do uczelni na Dalekim Wschodzie. Polscy lektorzy to zwykle świeżo wypromowani doktorzy z przygotowaniem glottodydaktycznym. Ich stała obecność na polonistykach dalekowschodnich sprawia, że uczący się polszczyzny w Chinach, Japonii i Korei szybko nabywają biegłości w posługiwaniu się nią. Ponadto, dojrzewa już kolejne pokolenie absolwentów studiów polskich urodzonych w krajach Dalekiego Wschodu. Częste wyjazdy stypendialne do Polski pozwalają im szlifować umiejętności językowe oraz motywują do podejmowania badań polonistycznych i prac przekładowych. Można być pewnym, że ci młodzi autorzy, których artykuły mieliśmy możliwość przeczytać w najnowszym roczniku SPTK, przejmą za kilkanaście lat pałeczkę od zasłużonych kolegów w tej polonistycznej sztafecie i jej nie zgubią.

⁶ Poloniści z dalekiego Wschodu stanowią również ważną część wspólnoty dyskursywnej glottodydaktyków polonistycznych (temat ten rozwinęłam w: Zarzycka 2016).

BIBLIOGRAFIA

- Kim Y., 2018, *Przedmowa*, „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia – Rocznik 2018/2019. Międzynarodowa Konferencja Akademicka w Seulu”, red. Yongdeog Kim, Seul, s. 1–6.
- Miodunka W. T., 2016, *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy*, Kraków.
- Miodunka W. T., Tambor J. i in., 2018, *Nauczanie i promocja języka polskiego w świecie. Diagnoza – stan perspektywy*, Katowice.
- Sekiguchi T., 2010, *Przedmowa, Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia. Rocznik 2009, Międzynarodowa Konferencja Akademicka w Tokio*, red. T. Sekiguchi, Tokio, s. 5–8.
- „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia – Rocznik 2018/2019. Międzynarodowa Konferencja Akademicka w Seulu”, 2018, red. Yongdeog Kim, Seul.
- Zarzycka G., 2016, *O wspólnocie dyskursywnej glottodydaktyków polonistycznych*, w: I. Janowska, P. E. Gębał (red.), *O lepsze jutro studiów polonistycznych w świecie. Glottodydaktyka polonistyczna dziś*. Kraków, s. 15–34.
- Zarzycka G., 2019, Recenzja: W. T. Miodunka, J. Tambor i in. *Nauczanie i promocja języka polskiego w świecie. Diagnoza – stan perspektywy*, Katowice, 2018; „Poradnik Językowy” nr 6, s. 106–112.

Grażyna Zarzycka

**POLISH STUDIES AND THEIR DISCOURSES IN SEOUL
ABOUT THE 6TH INTERNATIONAL ACADEMIC CONFERENCE FROM
THE SERIES: “THE POLISH STUDIES’ MEETINGS OF THREE COUNTRIES
– CHINA, KOREA, JAPAN”**

Keywords: Polish studies, discourses, Polish studies’ meetings, China, Korea, Japan, Seoul, the Far East

Abstract. In this article, I discuss the phenomenon of the Polish Studies’ Meetings in Three Countries: China – Korea – Japan (PSMTC), academic conferences held in Polish, during which Polish philologists from the Far East, as well as from Poland, conduct scientific discourse. Part one of the work focuses on presenting the history and significance of PSMTC. The second part discusses the course of the Sixth Meeting, which took place in autumn 2018 in Seoul (at Hankuk University of Foreign Studies) and became an important scientific, geopolitical and diplomatic event. The main part of the article analyzes the papers published in 2018/2019 PSMTC yearbook. Various discourses within the area of Polish studies were selected in order to illustrate, among others, the specificity of teaching Polish in the Far East, the research interests of authors from Korea, China, Japan and their translation achievements, as well as the voices of researchers – linguists, Polish as a foreign language teachers, historians, literary scholars – representing Polish universities.